

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü
2019 / 2020 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılı
TAR231 Eskiçağ Mısır Tarihi Dersi Final Sınavı

02/01/2020

Öğrencinin		Aldığı Puan	
Adı ve Soyadı	CEVAP ANAHTARI		
Numarası		İmzası	
❖ Sınav süresi 60 dakikadır. ❖ Birinci soru 50 puan, ikinci soru 50 puan, toplam 100 puandır.			

Dr. Öğr. Üyesi Okay PEKŞEN
Başarılar Dilerim...

SORULAR

1. Antik Mısır'ın Yeni Krallık dönemi Mısır-Hitit ilişkileri hakkında bilgiler veriniz.
2. Ege Göçleri hakkında bilgiler vererek Antik Mısır tarihi açısından taşınmış olduğu önem hakkında bilgiler veriniz.

CEVAPLAR

1. Mısır'ın yeni krallık döneminde Hititlerle olan ilişkileri genel olarak Suriye topraklarında hakimiyet kurmaya yönelik mücadelelerden ibaretti. Bu bağlamda iki önemli olay karşımıza çıkmaktadır.,

a) Yetişkinliğe henüz adım atan Tutankhamon 1323-1322 kışında ölünce , ülkenin gerçek hükümdarı Aya tahta çıkmayı talep eder. Bunun üzerine, Akhenaton'un kızlarından biri olan dul kraliçe Ankhesenamom cesur bir adım atmaya karar verir; ülkesinin en tehlikeli düşmanı olan Hitit kralı Şuppiluliuma'ya oğullarından birinin kendisiyle evlenerek Mısır kralı olmasını teklif eder. Dikkatli kral sorup soruşturduktan sonra iki büyük devletin böyle bir ilişkiye girmesinde bir sakınca olmadığı sonucuna varır; Prens Zannanza Mısır'a gönderilir, ama henüz yoldayken öldürülür. Bu olay üzerine Hitit kralı, Suriye topraklarına bir intikam seferi düzenler. Aya henüz hayattayken krallık naibi Horemheb Hititlerin bir intikam saldırısını savuşturmak zorunda kalır; kısa süre sonra büyük Şuppiluliuma ölünce Mısır en tehlikeli düşmanından kurtulmuş olur.

b) II. Ramses (1279-1213) yalnızca II. Pepi'ninkinden daha kısa olan altmışaltı yıllık iktidarı sırasında sürekli üstün başarılarla imza atan bir firavun olur. İmar faaliyetleri kapsam ve anıtsallık bakımından rakipsizdir. Askeri liderlik konusunda III. Tuthmosis'le yarışamaz, ama ondan çok daha büyük zorluklar ve direnişlerle mücadele etmek zorunda kalmıştır. Daha önce başlanan işlerin tamamlandığı uzun iktidarı özgün eserler bakımından yoksuldur. Dönemin şarkılarında övgüyle anılan "Ramses kenti" Kantir bile, babasının yaptırdığı saray ve mekanlar genişletilerek inşa edilmiştir. «İsrail Çocukları"nın da yardımıyla yaptırdığı bir dizi görkemli tapınağı sfenksler, obeliskler ve heykellerle süsler, ama bunların çoğu yeni değildir, ülkenin dört bir yanından toplanıp getirilmiştir. Kralın Memfis'ten Ramses kentine taşınan maiyetini, yaklaşık 1260 'ta, çoğu yabancı kökenli üst düzey memur izler. Genç kral ilk Asya seferinde Kral Bentesina'nın ülkesi Amurru'yu Mısır egemenliği altına alınca, Mısır'ın etki alanı yine Ugarit'e kadar uzanır. Hitit kralı Muvatalli, Amurru'yu Mısırlılardan geri almak için tüm askeri gücünü kullanır. Güneyden gelecek Mısır ordusunu, 1274 Mayısında, uğruna birçok savaş yapılan Orontes civarındaki Kadeş'te müttefikleri ve 3500 savaş arabasıyla bekler. Mutavalli, II. Ramses'i tuzağa düşürmeyi başarır, Mısır ordusunun bir yarısı henüz yürüyüş halindeyken

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü
2019 / 2020 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılı
TAR231 Eskiçağ Mısır Tarihi Dersi Final Sınavı

02/01/2020

Öğrencinin		Aldığı Puan	
Adı ve Soyadı	<i>CEVAP ANAHTARI</i>		
Numarası		İmzası	
❖ Sınav süresi 60 dakikadır. ❖ Birinci soru 50 puan, ikinci soru 50 puan, toplam 100 puandır.			

Dr. Öğr. Üyesi Okay PEKŞEN

Başarılar Dilerim...

diğer yarısına araba birliğiyle ani bir saldırıda bulunarak orduyu parçalar. Ramses tümüyle bozguna uğramaktan kurtulsa da Amurru'yu Hititlere bırakıp geri dönmek zorunda kalır. Suriye'de ve yine kargaşa içindeki Filistin'de çatışmalar 1270 'e kadar devam eder. Birkaç yıl sonra yeni Hitit kralı III. Hattuşili'nin Asurluların baskısından ötürü II. Ramses'le başlattığı görüşmeler, 1270 Kasımında bir barış ve ittifak anlaşmasının törenle imzalanmasıyla son bulur. Gümüş levhalara Babil ve Mısır dilinde yazılan anlaşma iki imparatorluk arasındaki savaşları sona erdirir, onları düşman saldırılarında ve isyanlarda birbirlerine silah yardımı yapmakla ve siyasal mültecileri teslim etmekle yükümlü kılar. Eskiden "Hattili düşman" diye anılan, ama artık "Hatti ülkelerinin büyük kralı" olarak kabul edilen Hitit kralı, bir süre sonra II. Ramses'in kendisine "tebaasından biriymiş gibi" davranmasından yakınır. Sınırlar varolan duruma uygun olarak belirlenir, Amurru'nun bir kısmı Mısırlıların, Kadeş ise Hititlerin olur. Tarihte iki imparatorluk arasındaki ilk resmi anlaşma olan bu barış anlaşması görünen o ki Hitit yasalarına göre hazırlanmıştır; her iki tarafın da titizlikle uyduğu anlaşma, iki devletin başka düşmanlara karşı birlik olmasını sağladı. Anlaşma taraflarının ilk başta biraz soğuk olan ilişkisi kişisel yakınlık ve bağlarla düzeldi. Mısır tarafı Hattuşili'nin Ramses kentine resmi ziyarette bulunmasını istiyordu, Ramses değerli konuğunu karşılamak için Kenan diyarına kadar gidecekti. Antik tarihte eşi benzeri olmayan bu resmi ziyaret Hitit kralının (diplomatik?) hastalığı nedeniyle gerçekleşemedi. Ardından iki hanedan arasında yapılacak bir evlilik konusunda -yaklaşık bir yüzyıl önce III. Amenofis'in Babil ve Mitanni'yle yürüttüğüne benzer-bitmek bilmeyen görüşmeler yapıldı, ama bu seferki yazışmalar çiftler arasındadır, yani krallar kadar kraliçeler de yazışır. Bir göz hastalığından şikayetçi olan Hattuşili, kendisine ve kısır kızkardeşine, o dönemde çok saygın olan Mısırlı hekimlerin bakmasını ister. Diplomatik evlilik için sonunda Hitit kralının kızlarından birinde karar kılınır; gelin adayı 1246-1245 kışında görkemli bir biçimde Mısır'a yolcu edilir. Ülkenin pek çok tapınağına bu "mucizevi" olaya ilişkin tasvirler yapılır, Mısırlıların ve Hititlerin kardeş oldukları ortak ziyafetlerde vurgulanır; böylece güneş tanrısının tüm halklar için parladığı inancı geçici de olsa siyasal gerçek olur ve "sefil Asyalılar"a karşı ezelden beri beslenen önyargıların kırılmasını sağlar. II. Ramses'in, tıpkı memurları gibi "uluslararası" olan haremine daha sonra bir Hitit prensesi daha girer. Mısır'ın "büyük kral zevceleri" arasında özellikle de Nofretiri ve Isisnofret öne çıkar. II. Ramses, Hititlerle yaptığı anlaşma sayesinde onlarca yıl süren bir barışa kavuşur.

2. M.Ö. 13. yüzyılın sonlarında Kuzey Avrupa'da bilinmeyen bir nedenden başlayan göç hareketi Alp Dağları'nı geçtikten sonra iki bölüme ayrılmış ve bir kısmı İtalya üzerinden Libya'ya kadar ulaşırken bir kısmı da Balkanlara ulaşarak buradaki Trak kabilelerini göçe zorlamıştır. Balkanlarda yaşayan bu topluluklar önlerine çıkan ulusları da harekete geçirerek Anadolu'ya geçmiş önce Troia kentini yok etmiş sonra da Hitit topraklarına girmişlerdir. Ege Denizi üzerinden geçen göç dalgası Anadolu, Suriye ve Filistin yoluyla Mısır'a kadar

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü
2019 / 2020 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılı
TAR231 Eskiçağ Mısır Tarihi Dersi Final Sınavı

02/01/2020

Öğrencinin		Aldığı Puan	
Adı ve Soyadı	CEVAP ANAHTARI		
Numarası		İmzası	
❖ Sınav süresi 60 dakikadır. ❖ Birinci soru 50 puan, ikinci soru 50 puan, toplam 100 puandır.			

Dr. Öğr. Üyesi Okay PEKŞEN

Başarılar Dilerim...

ulaşmıştır. Modern tarihçiler tarafından "Deniz Halkları Göçü" adıyla tanınan bu göç hareketi, "Deniz Budunları Göçü", "Deniz Kavimleri Göçü", "Ege Göçleri" ya da "Kavimler Göçü" gibi farklı adlarla da anılmıştır. "Sea People" yani "Deniz Halkları" terimi, Mısır tarihi ve dili uzmanı olan Gatón Maspero tarafından ilk kez 1881 yılında ortaya atılmıştır. Mısır yazıtlarında göçle gelen bu toplulukların "adalardan" ya da "denizin ortasından" geldikleri ifade edilmiştir. Geç Tunç Çağı (M.Ö. 16–12) ilk büyük devletlerinin oluştuğu ve birbiri üzerinde hakimiyet kurmak için insanlığın o güne kadar gördüğü en korkunç savaşların yapıldığı dönem olmuştur. Bu dönemde; Yunanistan'da Miken, Girit'te Minos medeniyetleri, Orta Anadolu'da Hitit Krallığı, Suriye ve Kuzey Mezopotamya'da Asur ve Mitanni Devletleri, Güney Mezopotamya'da Kassit Hanedanlığı, Kıbrıs'ta Alashia Krallığı ile güneyde Mısır Devleti en büyük siyasi güçleri oluşturmaktaydı. Bu krallıklar yönetim sistemlerini sağlamış halkları üzerinde otoritelerini kurmuş ve idari organizasyonlarını geliştirmişlerdi. Bu devletler yazı sayesinde hem kendi kayıtlarını tutmakta hem de diğer devletlerle görüşebilmekteydiler. Krallar birbirleriyle mektuplaşmakta böylece birbirlerine karşı müttefiklik veya düşmanlık güdebilmekteydiler. Bu dönem bölgesel ticaretin yerini uluslararası ticaretin almaya başladığı dönem olmuştur. İlk ve Orta Tunç Çağları'nda iki bölge arasında karşılıklı yapılan ticaret Geç Tunç Çağı'nda yerini deniz ticaretinin de kullanıldığı karmaşık bir ticaret ağına bırakmıştır. Ege Göçleri hakkında bilgi aldığımız tek yazılı kaynak Mısır vesikalarıdır. Başkentleri yıkılan ve Anadolu'nun güneydoğusuna yerleşmek zorunda kalan Hititlerin çivi yazılı tabletleri ve dilleri son bulmuştur. Suriye ve Filistin bölgesinin önemli kentleri de yakılıp yıkıldığı için geriye herhangi bir yazılı materyal kalmamıştır. Deniz Kavimleri Göçü hakkındaki en ayrıntılı bilgiyi III. Ramses'in 1190 yılında Medinet Habu kentinin duvarlarına yazdığı yazıttan öğrenmekteyiz. III. Ramses bu toplum için: "Yabancı ülkeler aleyhine, oturdukları adalarda gizli müttefiklikler kurdular. Hiçbir ülke onlara silah gücüyle karşı koyamadı. Hatti ülkelerinden hiçbiri bu saldırılara dayanamadı. Kode, Kargamış, Arzava ve Alaşia (Kıbrıs) tahrip edildi. Bu insanlar Amurru ülkesinde bir yerde ordugâhlarını kurdular. Buranın halkını sanki hiç yokmuş gibi mahvettiler. Bunlar önlerinde bir ateş perdesi bulundurarak Mısır'a yürüdüler. Müttefikleri arasında Pelest, Turşa, Şerdana, Şekeleş, Zakkari, Danuna ve Vavaşlar vardı. Bu insanlar dünyanın kenarındaki ülkelere bile el uzatıyorlardı. Kalpleri güvenle doluydu ve kendi kendilerine "planlarımızı başarıyoruz" diyorlardı." diyerek göç eden bu topluluğun farklı uluslardan oluştuğunu, dönemin önemli kentlerinin yakılıp yıkıldığını, bu ulusların gelişigüzel hareket etmeyip bir plan dahilinde ilerlediklerini, Ön Asya'daki hiçbir toplumun gelen bu uluslardan askeri açıdan güçlü olmadığını belirtmektedir. MÖ. 1386-1318 tarihleri arasındaki dönem hakkında bilgi veren Amarna Mektupları'nda Deniz Kavimleri içinde yer alan Shardana, Danuna ve Lukka uluslarından bahsedilmektedir. M.Ö. 1229 – 1220 yılları arasında hüküm süren Firavun Merneptah, İtalya'dan Libya'ya geçen ve oradan da Mısır'a saldıran Deniz Kavimleri'ni yenmiş ve geri püskürtmüştür. Bu olayın anısına yapılan Büyük

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Fen Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü
2019 / 2020 Eğitim-Öğretim Yılı Güz Yarıyılı
TAR231 Eskiçağ Mısır Tarihi Dersi Final Sınavı

02/01/2020

Öğrencinin		Aldığı Puan	
Adı ve Soyadı	<i>CEVAP ANAHTARI</i>		
Numarası		İmzası	
❖ Sınav süresi 60 dakikadır. ❖ Birinci soru 50 puan, ikinci soru 50 puan, toplam 100 puandır.			

Dr. Öğr. Üyesi Okay PEKŞEN

Başarılar Dilerim...

Karnak yazıtında ve Hymn zafer stelinde Ekwesh, Lukka, Shardana, Shekelesh ve Tursha gibi uluslarla savaşıldığından bahsedilmiştir. Deniz Kavimleri saldırılarını sadece karadan değil denizden de gerçekleştirmişlerdir. Onlarca gemiden oluşan filolarla zengin kıyı kentlerine saldıran bu topluluklara karşı dönemin kralları birbirini uyardığı gibi yardım da göndermişlerdir. Ugarit kralından Alaşia kralına gönderilen mektupta: “*Dikkatli ol! Düşmanın gemileri buraya geldi, benim şehirlerim yandı. Ülkeme kötü şeyler yaptılar. Benim bütün birliklerim ve savaş arabalarım Hatti ülkesindeydi, bütün gemilerim ise Likya topraklarında bu yüzden ülke terk edildi. Buraya gelen düşmanın yedi gemisi burada çok zarara neden oldu*” diyerek ülkelerin ne durumda olduğunu açıklamıştır. Aileleri, günlük kullandıkları eşyaları ve öküz arabalarıyla karadan, gemilerle denizden ilerleyerek tüm Ön Asya’yı geçen Ege Göçleri eskiçağ tarihi için bir dönüm noktası olmuştur. II. binyılın ikinci yarısında aralarında bir denge kurmuş olan büyük devletler sistemi ortadan kalkmış bunun yerini bölgesel devletler almıştır. Ege Göçleriyle Filistin bölgesine yerleşen Pelestler sayesinde Suriye ile Mısır arasındaki bağlantı kesilmiş Mısır’ın Suriye üzerindeki etkisi tamamen kaybolmuştur. Ege Göçleri’nin oluşturduğu otorite boşluğundan faydalanarak çölden çıkan Arami kabileleri Sami kavimlerin üçüncü göçü olarak bilinen Arami Göçü’nü oluşturmuştur.